

FUNCTIONARUL PUBLIC

ZIAR BILUNAR EDITAT DE CĂTRE ACADEMIA DE ADMINISTRARE PUBLICĂ

SUPLIMENT LA REVISTA „ADMINISTRAREA PUBLICĂ”

Promoția 2019 – un nou succes al Academiei

În perioada 11-15 februarie, la Academia de Administrare Publică s-a înregistrat o concentrare deosebită de emoții și de energie pozitivă, generate de spiritul creativ și provocator al discuțiilor din aulele de studii. Toată această agitație a fost generată de prezentarea și susținerea tezelor de master, de către absolvenții Academiei la programele *Administrare publică*, *Anticorupție*, *Management*, *Management informațional în administrația publică*, *Relații internaționale*.

Elaborarea tezelor de master este un exercițiu foarte important în procesul de instruire și vine să încununeze activitatea didactică cu demonstrarea competențelor obținute și cu capacitatea aplicării acestora în activitatea profesională.

Catedrele de profil, chiar din primele ore de studii, îi orientează pe studenți să identifice subiecte din activitatea practică sau din viața

de toate zilele care pot servi drept obiect de cercetare în cadrul elaborării tezei de master și care să aducă beneficii atât studentului, prin acumularea de cunoștințe noi, precum și comunității, prin abordarea la un nou nivel a problemelor gestionate în cadrul activității practice.

La finele anului doi de studii, fiecare student deja era determinat asupra temei de cercetare, avea o strategie pusă la punct privind etapele și metodele de elaborare a tezei, având alături și un profesor experimentat, în calitate de conducător științific.

Pentru redactarea tezei de master, conform planului de învățământ, studenții au

avut la dispoziție un semestru și cea mai mare parte a timpului alocat în acest scop ei l-au consacrat studierii surselor științifice și sistematizării informației empirice obținute prin diverse metode: studierea documentelor oficiale, a datelor statistice, realizarea interviurilor, sondajelor, formulării concluziilor și propunerilor.

Studenții Academiei au avut acces la cele mai proaspete surse oferite de biblioteca științifică a instituției care, pe lângă fondul de carte mereu actualizat, oferă posibilitatea conectării și la baza de date globală EBSCO.

Cu rigorile stabilite de actele normative, dar și cu mult

tact, competențe și atenție, masteranzii au fost ascultați de comisiile de specialitate în frunte cu dnii Igor Șarov, Nistor Grozavu, Mihai Poalelungi, Viorelia Moldovan-Bătrînac, Alexandru Burian și Oleg Bulgaru.

De menționat că promoția 2019 este una inedită și după gradul de prezentare la sesiunea de susținere a tezelor de master. Practic, din cei 254 de studenți admiși pentru susținere s-au prezentat 252, doi lipsind din motive de serviciu și de sănătate.

Prin aceasta, venim cu cele mai călduroase felicitări în adresa absolvenților Academiei de Administrare Publică, cu mulțumiri corpului profesoral pentru efortul depus și cu speranțe de noi realizări ale Alma mater a funcționarilor publici.

Ion DULSCHI,
decan
al Departamentului
studii superioare
de master

Mesaj de felicitare cu prilejul Zilei Internaționale a Femeii

Mult stimate colaboratoare ale Academiei de Administrare Publică!

Ziua Internațională a Femeii, sărbătorită în întreaga lume pe 8 Martie, vine să întruchieze Femeia ca simbol al umanității, al continuității vieții pe pământ, al iubirii, purității spirituale, al jertfei și dăruirii de

sine, ceea ce o asociază cu renașterea și învierea naturii în prag de primăvară. Prin felul lor înălțător de a

fi, femeile fac ca această zi să devină cea mai plină de feminitate, de zâmbete și căldură sufletească! Și, după cum spun poezii, 8 Martie trebuie să fie în fiecare zi – ziua mamei, a soției, a ficei, a surorii, a bunicii, căci ele aduc soarele, dragostea, frumusețea și gingășia în inimile noastre.

Cu această ocazie deosebită vă transmitem, stimate doamne și domnișoare, cele mai sincere felicitări și frumoase urări de bine, prosperitate D-voastră și familiilor D-voastră.

Fie ca toate împlinirile frumoase, sănătatea și spiritul acestei zile să Vă însoțească pretutindeni și fie ca primăvara iubirii să Vă inunde sufletul cu bucurie și cu parfumul tuturor florilor sale.

**Rectoratul și comitetul sindical ale
Academiei de Administrare Publică**

Declarația Președintelui Igor Dodon cu privire la rezultatele alegerilor parlamentare

Alegerile au luat sfârșit, dar începe o nouă etapă, nu mai puțin importantă și deloc simplă: recunoașterea legitimității acestor alegeri, formarea majorității parlamentare și a unui guvern legitim.

Acum este important ca rezultatele alegerilor să fie examinate în mod detaliat și transparent, să se facă evaluarea juridică a tuturor contestațiilor privind încălcările care, în opinia concurenților electorali, au fost depistate în mai multe circumscripții electorale.

La încheierea tuturor procedurilor prevăzute de legislație, însă până la mijlocul lunii martie, Curtea Constituțională a Republicii Moldova va confirma oficial sau va declara nelegitime rezultatele alegerilor în circumscripția electorală națională și în fiecare circumscripție electorală nominală luată în parte.

În cazul recunoașterii rezultatelor alegerilor pentru cel puțin două treimi de mandate de deputat, Președintele Republicii Moldova, în conformitate cu art. 63, p. 2 al Constituției

Republicii Moldova, va convoca prima ședință a Parlamentului de legislatură nouă nu mai târziu de 30 de zile după data desfășurării alegerilor, adică până la 26 martie.

Dacă însă rezultatele votării din 24 februarie vor fi declarate nelegitime, minimum peste 60 de zile și maximum peste 90 de zile din momentul luării respectivei decizii de către Curtea Constituțională a Republicii Moldova, trebuie să fie organizate alegeri parlamentare anticipate.

În cazul confirmării rezultatelor alegerilor, eu, în calitate de Președinte al Republicii Moldova, sunt gata să ofer o platformă de negocieri liderilor partidelor pentru crearea unei coaliții.

Însă poate fi vorba doar despre o alianță dintre partide concrete și nu despre o „coaliție a minorităților” sau despre o comasare a unui partid cu un grup de deputați independenți sau „transfugii” din alte formațiuni.

Dacă nu se va ajunge la un consens cu privire la formarea unei coaliții sau dacă procedura de numire a prim-ministrului Republicii Moldova nu se va solda cu succes, voi semna decretul de dizolvare a Parlamentului și de stabilire a unei noi date pentru alegeri.

Îmi exprim speranța că societatea noastră va reuși să depășească dificultățile ce ar putea apărea în procesul de negocieri între partide și în acțiunile lor ulterioare.

Rezultatele preliminare ale alegerilor parlamentare

Rezultatele preliminare, după prelucrarea a 100% din procesele-verbale, arată că Partidul Socialiștilor a obținut 35 de mandate de deputat, Partidul Democrat – 30, Blocul electoral ACUM – 26 de mandate, iar Partidul Șor – 7. Totodată, în Parlament au acces trei candidați independenți, transmite IPN.

Pentru prima dată în Republica Moldova, cei 101 deputați sunt aleși în baza sistemului electoral mixt.

În cadrul circumscripției naționale, pentru alegerea a 50 de deputați în baza sistemului proporțional, pe liste de partid, Partidul Socialiștilor a obținut 31,15% voturi, urmat de Blocul electoral ACUM Platforma DA și PAS, cu 26,84%. Pentru Partidul Democrat și-au dat votul 23,62% din alegători, iar pentru Partidul Politic „Șor” – 8,32%. Scorul electoral al celorlalți 11 concurenți electorali este sub pragul de a accede în Parlament de 6%.

Încă 51 de deputați sunt aleși în cadrul a 51 de circumscripții uninominale, câte un deputat pentru fiecare

circumscripție. PDM a obținut 17 mandate, la fel ca și PSRM. Candidații Blocului electoral ACUM au câștigat alegerile în 12 circumscripții uninominale. Partidul Politic Șor a învins în două circumscripții. Printre cei care au reușit să învingă în circumscripții se numără și trei candidați independenți: Alexandr Oleinic, Ion Groza și Viorel Melnic.

La alegerile parlamentare de duminică, 24 februarie, au participat 1 453 013 de alegători, ceea ce reprezintă 49,22% din numărul total de alegători înscrși pe listele electorale.

Interconectare energetică Republica Moldova - România

Cel mai mare proiect de interconectare energetică dintre Republica Moldova și România continuă prin prelungirea gazoductului Iași-Ungheni, până la Chișinău. Lucrările de construcție a conductei Ungheni – Chișinău au demarat în prezența prim-ministrului Pavel Filip și a vicepremierului român pentru imple-

mentarea parteneriatelor strategice, Ana Birchall.

Șeful Executivului a menționat că proiectul este unul de

interes național și de importanță strategică. Prin conducerea Iași - Ungheni s-au livrat câte aproape 1 milion de m3 de gaze pe an. Asta înseamnă că Ungheniul și alte câteva localități din apropiere au avut în ultimii ani gaz românesc. După implementarea fazei a doua și investiții de 93 milioane de euro, gazoductul Ungheni-Chișinău de 120 de km va putea asigura țara noastră cu tot volumul necesar de gaze naturale.

De asemenea, Pavel Filip a menționat că anume proiectele concrete leagă și mai mult Republica Moldova și România. „Astăzi și în așa mod se produce simbolic unirea. Prin proiecte concrete și nu declarații se face unirea. Prin conexiunea la sistemul românesc de gaze, țara noastră se conectează la sistemul european de gaze. România conectează Republica Moldova la Europa”, a accentuat prim-ministrul.

PLAN DE DEZVOLTARE PROFESIONALĂ A PERSONALULUI DIN AUTORITĂȚILE PUBLICE

realizat de Academia de Administrare Publică în parteneriat cu Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) în semestrul I al anului 2019

INTRODUCERE. Dezvoltarea regională echilibrată a Republicii Moldova, aliniată principiilor politicii regionale a Uniunii Europene, constituie unul din obiectivele prioritare ale Guvernului Republicii Moldova. Realizarea acestui obiectiv este posibilă cu implicarea activă a autorităților centrale și locale, a celor care promovează necesitățile de dezvoltare la nivel local. În acest context este evidentă necesitatea de modernizare a modului de funcționare a administrației publice și de activitate a funcționarilor publici. Pentru a fi eficienți în îndeplinirea sarcinilor și atribuțiilor ce le revin, funcționarii trebuie să posede competențe solicitate de funcția pe care o dețin, să-și evalueze continuu necesitățile de instruire și să le adapteze mereu la schimbările permanente din administrație.

Cursurile de dezvoltare profesională planificate vor contribui la dezvoltarea capacităților autorităților publice centrale și locale, implicate în procesul de elaborare și implementare a politicii de dezvoltare regională.

Planul de dezvoltare profesională a personalului din autoritățile publice a fost elaborat în colaborare cu Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei și are la bază analiza necesităților de instruire a funcționarilor din autoritățile pu-

blice locale de nivelul întâi și de nivelul al doilea identificate de către Academie.

SCOP. Consolidarea cunoștințelor, dezvoltarea abilităților și modelarea atitudinilor/comportamentelor necesare pentru realizarea eficientă a atribuțiilor de serviciu, prestarea unor servicii publice calitative cetățenilor, implementarea politicii de dezvoltare durabilă la nivel local și regional.

OBIECTIVE:

- sporirea nivelului de profesionalism al funcționarilor din autoritățile publice;
- consolidarea capacităților funcționarilor în domeniul elaborării, implementării, monitorizării și evaluării programelor/proiectelor de asistență externă;
- dezvoltarea competențelor de administrare eficientă a proprietății publice;
- sporirea nivelului de responsabilizare a funcționarilor privind desfășurarea corectă a procesului de achiziție publică și evitarea conflictului de interese în cadrul acestui proces;
- sporirea nivelului de respectare a normelor de conduită, evitarea conflictului de interese și eradicarea fenomenului de corupție din serviciul public.

Nr/ d. o	Denumirea modulului/cursului	Perioada desfășurării	Categoria de participanți	Durata (ore academice)
1.	Managementul și elaborarea programelor/proiectelor. Inițiere în managementul ciclului de proiect. Donatori activi în RM, asistența de dezvoltare a UE. Cadrul instituțional și mecanismul de coordonare a asistenței externe. Stabilirea obiectivelor proiectului. Cadrul logic al proiectului. Planificarea activităților unui proiect. Bugetul și cerințele contabile pentru proiect. Propunere de proiect, cerere de finanțare. Monitorizarea, evaluarea, lansarea și implementarea proiectului.	11-15 martie	Personal cu funcții de conducere/ execuție din AAPL	40
2.		25-29 martie		40
3.	Managementul proprietății publice. Patrimoniul, proprietatea publică, bunuri proprietate publică: definiții și caracteristici. Transmiterea bunurilor formate urmare a proiectelor finanțate din FNDR și alte surse. Inventarierea bunurilor proprietate publică. Evidența patrimoniului public și înregistrarea bunurilor proprietate publică. Evidența contabilă a bunurilor proprietate publică. Documentația primară de evidență contabilă. Evidența contabilă a bunurilor mobile și imobile.	04-05 martie	Contabili din AAPL	16
4.		17-18 aprilie		16
5.	Managementul proprietății publice. Patrimoniul, proprietatea publică, bunuri proprietate publică: definiții și caracteristici. Cadrul juridic privind proprietatea publică, bunuri proprietate publică: clasificări și mod de dobândire. Transmiterea bunurilor formate urmare a proiectelor finanțate din FNDR și alte surse. Inventarierea bunurilor proprietate publică. Evidența patrimoniului public și înregistrarea bunurilor proprietate publică, înregistrarea bunurilor mobile și imobile. Cadastrul Funcțional Urban. Administrarea proprietății publice.	05-06 martie	Specialiști pentru reglementarea regimului funciar din AAPL	16
6.		18-19 aprilie		16
7.	Achiziții publice. Gestionarea conflictului de interese în procesul de achiziții publice. Cadrul legal al achizițiilor publice. Sistemul național de achiziții publice. Procedurile de achiziție publică. Managementul riscurilor. Contractul de achiziție publică. Gestionarea contestațiilor formulate în procesul de achiziție publică. Etica profesională în procesul de achiziție publică. Conflictul de interese. Răspunderea pentru încălcarea regimului conflictului de interese. Gestionarea conflictelor de interese în domeniul achizițiilor publice: practici internaționale	18-22 martie	Personal cu funcții de conducere/ execuție din AAPL	40
8.		08-12 aprilie		40

Ca o continuare din prima pagină a materialului de fond „Promoția 2019 – un nou succes al Academiei de Administrare Publică”, vă propunem opiniile, aprecierile studiilor de masterat din partea unor proaspeți absolvenți ai Academiei, cu referință la aplicarea practică a cunoștințelor acumulate, perspectivele carierei lor profesionale.

Servicii sociale de calitate

Finalizarea studiilor la Academia de Administrare Publică, cunoștințele teoretice pe care le-am acumulat aici, m-au convins încă o dată că aceste studii sunt utile și strict necesare pentru toți funcționarii publici ca să-și îndeplinească cu demnitate și în cunoștință de cauză serviciul în promovarea politicilor statului și asigurarea calității în prestarea serviciilor sociale pentru cetățeni. Am avut emoții la sesiunea

Mihail BURUȘCIUC,
vicepreședinte al
raionului Florești,
programa
Administrarea Publică

de susținere publică a tezelor de master, dar fiind bine pregătiți de profesorii profesioniști, am susținut cu succes teza mea, având ca temă „Activitatea administrației publice în organizarea și gestionarea serviciilor de asistență socială”. Scopul acestui studiu a constat în evidențierea importanței prestării serviciilor de calitate pentru cetățeni, demonstrarea necesității prioritare în soluționarea problemelor din domeniul asistenței sociale, formularea concluziilor și propunerilor de eficientizare a serviciilor de asistență socială la nivel local.

Aptitudinile dezvoltate în cadrul Academiei de Administrare Publică îmi sunt foarte utile în activitatea mea de zi de zi privind examinarea și soluționarea problemelor, dar important este și faptul că mi-am format noi viziuni de dezvoltare a raionului Florești. Academia ne-a mai îndrumat de a ne perfecționa continuu și, în acest sens, vom menține relații de colaborare cu această instituție de elită a funcționarilor publici.

De patru ani sunt consilier local în Consiliul raional Orhei și în Consiliul municipal Orhei și, având studii universitare și postuniversitare în alt domeniu, mi-am zis că este absolut necesar să fac studii în domeniul administrației publice, pe care le poate oferi doar Academia de Administrare Publică. Am aplicat la programa Administrarea publică. Procesul de studii a fost unul complex.

Cu această ocazie țin să mulțumesc din suflet tuturor profesorilor din cadrul Academiei pentru dedicația lor de a ne alina cunoștințe trainice în domeniul științelor administrative. În special, celor care m-au marcat profund – Andrei Groza, Ion Dulschi, Tatiana Șaptefrăți, Tudor Deliu și alții.

La Academie am avut posibilitatea de a face cercetări, de a analiza procesul de organizare administrativ-teritorială și impactul lui asupra eficienței activităților autorităților publice locale, ceea ce mă privește direct în calitatea mea de consilier local. Ca rezultat, am scris teza de master cu tema „Oportunități și perspective ale reformei administrativ-teritoriale în Republica Moldova”.

Îmi doresc studii de doctorat

Igor CÎȘLARI,
antreprenor, Orhei,
programa
Administrarea publică

Susținând cu brio teza de master la Academie îmi planific să pot dezvolta și cerceta mai minuțios subiectul tezei mele de master și, anume, impactul reformei administrativ-teritoriale. În context, sper, ca pe viitor, să pot obține o bursă de doctorand, tot la Academia de Administrare Publică, și să continui studiul acestui subiect sensibil dar, în același timp, extrem de important pentru dezvoltarea Republicii Moldova.

Studii ce îndeamnă la perfecționare continuă

Narcisa MĂMĂLIGĂ,
director al Consiliului
Național pentru
Determinarea
Dizabilității și
Capacității de Muncă,
programa **Management**

Mă simt profund onorată pentru faptul că am avut oportunitatea de a studia la Academia de Administrare Publică, instituție la care aspiram să studiez încă din anul 2006. Am avut fericita ocazie să fiu admisă în anul 2017, iar, odată ajungând pe băncile Academiei, a apărut acel sentiment de responsabilitate, mândrie și mobilizare totală pentru a acumula cunoștințele predate și a utiliza în practica cotidiană cele învățate care, totodată, ne îndeamnă la perfecționare continuă. Împreună cu colegii mei suntem profund recu-

nosători întregului personal științifico-didactic al Academiei pentru cunoștințele acumulate, dedicație, profesionalism și răbdare, virtuți pe care le dăruiesc ani în șir cu dragoste.

Cercetările științifice, în paralel cu procesul de studii, ce caracterizează această instituție de elită, ne-au permis să ne aprofundăm cunoștințele în domeniu. Am scris teza de master în conformitate cu activitatea mea de serviciu - „Managementul sistemului de determinare a dizabilităților în Republica Moldova”. Scopul a fost cercetarea complexă a problemelor și practicilor managementului sistemului de determinare a dizabilităților în Republica Moldova, facilitând, astfel, incluziunea persoanelor cu dizabilități în viața activă a societății.

În scopul soluționării problemelor identificate în sistemul de determinare a dizabilității din Republica Moldova, ținând cont de rezultatele cercetării și aplicând în practică experiența și cunoștințele acumulate, inclusiv în cadrul Academiei de Administrare Publică, sper din tot sufletul, de comun cu colegii mei, să putem să contribuim la dezvoltarea unui sistem modernizat, să asigurăm toate condițiile pentru ca să avem persoane cu dizabilități integrate în comunitate, în viața socială, să fie asigurată bunăstarea psihosocială și materială a acestora.

Pentru mine, studiile la Academie au reprezentat mai mult decât o nouă rubrică în CV. Am avut parte de o experiență plăcută, dobândind cunoștințe noi și am descoperit aptitudini pe care nici nu credeam că le posed. Ca și puncte tari ale studiilor mele de master în cadrul Academiei pot să menționez mediul deschis și prietenos al instituției, în special, al Catedrei de economie și management public, flexibilitatea și experiența vastă a echipei de profesori, fapt ce a sporit șansele mele de a dobândi cunoștințe și aptitudini profesionale serioase. Spre deosebire de alte studii realizate pe parcurs, acestea chiar au contribuit la dezvoltarea mea profesională, iar pentru aceasta adresez cele mai sincere cuvinte de recunoștință profesorilor de la Catedra economie și management public, șefei Catedrei Tatiana Tofan, care au făcut aceste lucruri posibile.

Administrarea fiscală este de o mare importanță pentru țară și societate, de aceea mi-am propus să fac studiile de masterat la Academie, la programa Management. Și pe parcursul studiilor, a cercetărilor științifice, cărora la această instituție de elită li e acordată o atenție deosebită, am elaborat și am scris teza de master cu tema „Tendințe de îmbunătățire a administrării fiscale din Republica Moldova”.

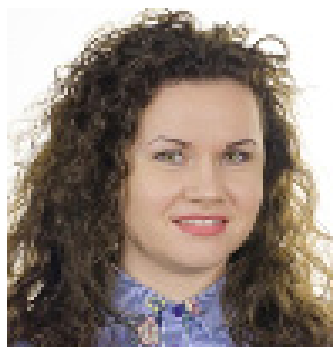
La Academie m-am desăvârșit ca profesionist

În cadrul cercetărilor, a scrierii tezei de master, am pus accent pe segmentele inovative ale sistemului fiscal din Republica Moldova.

Astfel, prin studii și cercetări minuțioase, la Academie am acumulat cunoștințe foarte necesare: cum să planific, să organizez, să coordonez activitatea mea și a echipei mele, mai mult, cunoștințe cum să controlez activitatea membrilor echipei, cunoștințe de fapt utile atât în activitatea profesională, cât și în cadrul activităților mele personale.

Veronica HOMOV,
șef Direcție
asistență juridică,
Inspectoratul
Fiscal de Stat,
programa Management

Natalia BUGA,
programa
Management
informațional în
administrația publică

Modernizare prin tehnologii informaționale

Decizia de a face studiile la Academia de Administrare Publică a fost mai mult decât o provocare pentru mine. Activând în această instituție, în cadrul Departamentului studii superioare de master, care se ocupă de planificare, organizare, coordonare și evaluarea procesului didactico-educational și științific al studiilor superioare de master, am ales această programă pentru a deveni un adevărat profes-

onist în domeniul respectiv. În acest scop, am făcut cercetări privind abordarea conceptuală la ziua de azi a tehnologiilor informaționale și am scris teza de master cu tema „Rolul tehnologiilor informaționale în dezvoltarea profesională a funcționarilor publici” sub mai multe aspecte de domeniu precum: studierea evoluției tehnologiilor informaționale în procesul de reformă și modernizare a administrației publice.

În activitatea mea actuală voi aplica constructiv toate cunoștințele acumulate pe parcursul anilor de studii, pentru a-mi aduce contribuția mea modestă în procesul de reformă și modernizare a administrației publice, prin prisma tehnologiilor informaționale moderne.

Prin urmare, pot afirma că numai datorită studiilor de master de la Academie îmi voi putea exercita profesia obligatiunile mele de serviciu în domeniul respectiv.

Academia m-a îndrumat în domeniul diplomației

Sunt încântată pentru posibilitatea, pe care am avut-o, de a face studii de masterat la Academia de Administrare Publică. Și această posibilitate mi-a oferit-o Rodica Rusu, șefa Catedrei științe politice și relații internaționale. Era luna mai 2016, când mă pregăteam de susținerea tezei de licență la Facultatea de Jurnalism a USM. Visul meu era să studiez în continuare „Relații Internaționale”, dar fiindcă la această disciplină studiile erau doar la zi, iar eu fiind moderator la Radio Plai, trebuia să aleg între studii și locul meu de muncă. În timpul, în care pregăteam susținerea tezei de licență și planificam să renunț la locul de muncă pentru a putea studia „Relații Internaționale” la masterat, am cunoscut-o pe dna Rodica Rusu care, cum se spune, a fost omul potrivit la momentul potrivit, și mi-a deschis ușa spre o altă posibilitate – de a face masteratul la Academia de Administrare Publică, la studii cu frecvență redusă, pentru ce îi sunt foarte recunoscătoare. Astfel, am ajuns să îmi văd visul realizat, păstrând jobul și tot ce mai făceam în acea perioadă.

Orele la Academie sunt bine structurate, planificate. Profesorii mi-au lăsat impresii dintre cele mai bune, ei fiind

Diana ENACHII,
moderator la
Radio Plai,
programa
Relații internaționale

dedicați, au răbdare să asculte pe oricine, orice opinie are drept la viață și se respectă. Am avut marea onoare să ascult orele ambasadorului și profesorului Nicolae Țău, pe care întotdeauna l-am admirat, dar abia la orele de la Academie am avut posibilitatea să-l cunosc personal.

Tema tezei de masterat a fost „Rolul diplomației economice în dezvoltarea comerțului exterior al Republicii Moldova”. Scopul cercetării a fost să analizez situația, plusurile și minusurile, privind schimburile comerciale ale Republicii Moldova. Mi-aș dori pe viitor să mă implic mai mult în dezvoltarea diplomației, atât teoretic cât și practic. Acum studiez engleza și germana, iar cunoștințele acumulate la Academie îmi vor fi de un real folos în planurile mele de viitor.

devenirea diplomației, atât teoretic cât și practic. Acum studiez engleza și germana, iar cunoștințele acumulate la Academie îmi vor fi de un real folos în planurile mele de viitor.

O delegație a Congresului Autorităților Locale din Moldova a participat, în perioada 17-20 februarie curent, la cea de-a XXII-a sesiune ordinară a Adunării generale a Asociației Comunelor din România (A.Co.R.). La eveniment a participat premierul român Viorica Dăncilă însoțită de mai mulți miniștri, dar și de 500 de primari de comune din România, membri ai asociației. Printre invitați s-au numărat și reprezentanți ai Comitetului European al Regiunilor (CoR),

Primari din Republica Moldova la reuniunea Asociației Comunelor din România

Guvernul și APL. Voi sunteți cel mai aproape de cetățeni și le cunoașteți cel mai bine nevoile. Dvs, prin proiectele pe care le implementați, prin fondurile pe care le accesați, reprezentați un real sprijin pentru comunitățile din care faceți parte. Avem proiecte comune pe care le derulăm cu succes și apreciez abordarea asociației ACoR ca pe una constructivă, cu propu-

dova. „Ne dorim să susținem frații noștri atât prin proiectele Guvernului, dar și prin eforturile pe care le vom depune în cadrul președinției rotative a Uniunii Europene. Vrem să arătăm că Republica Moldova dorește să meargă pe calea europeană, să fie mai aproape de Europa, iar noi vom fi avocații Republicii Moldova în plenul instituțiilor europene.”

autorităților locale din România și Republica Moldova - Consiliul Autorităților Locale din România și R. Moldova! Potrivit președintelui CALM, obiectivul principal al acestei platforme de unificare este promovarea la nivelul UE a intereselor APL din Republica Moldova și România, consolidarea procesului de înfrățiri, schimbul de experiență și de cunoștințe, transferul de bune practici și cunoștințe între APL, ajustarea cadrului instituțional și legal din Republica Moldova la standardele României și UE, dezvoltarea și implementarea programelor de dezvoltare, destinate colectivităților locale etc.

Reprezentantul Comitetului European al Regiunilor, Markku Markkula, a menționat că cunoaște relația specială dintre Republica Moldova și România. „Ne dorim să facem mai mult pentru țările din cadrul Parteneriatului estic și să ajutăm Republica Moldova în cadrul Comitetului European al Regiunilor.”

Secretarul general al Consiliului Municipalităților și Regiunilor europene, Frederic Vallier, a declarat că instituția pe care o reprezintă numără peste 600 de comunități din cele 28 state-membre ale UE, dar și din Republica Moldova, Georgia, Ucraina. „Datorită dvs și nouă suntem uniți în promovarea valorilor democrației. Ne punem speranța că descentralizarea progresează în țările noastre pentru un viitor mai bun al cetățenilor noștri și va asigura un viitor durabil pentru generațiile viitoare.”

Primarii de pe ambele maluri ale Prutului au făcut schimb de opinii, de păreri privind modalitățile de dezvoltare a comunităților locale și au stabilit noi relații de colaborare.

ai Consiliul Comunelor și Regiunilor din Europa (CCRE/CEMR), precum și delegații ale Asociației Chineze de Prietenie Internațională a Orașelor, Asociației Orașelor din Rusia și Sister Cities Internațional din Statele Unite ale Americii.

Evenimentul cu genericul „Spațiul rural românesc, spațiul rural european” a fost deschis prin intonarea imnurilor României, Uniunii Europene, dar și cel al Republicii Moldova. Dezvoltarea satului românesc a fost subiectul principal al dezbaterilor, Viorica Dăncilă asigurându-i pe aleșii locali de tot sprijinul Guvernului României. „Politica noastră trebuie să răspundă nevoilor de dezvoltare și modernizare a zonelor rurale prin crearea locurilor de muncă și infrastructură necesară. România va pleda pentru continuarea finanțării bazate pe granturi. Pașii importanți se fac în echipă:

neri și soluții, pentru că doar împreună putem face tot ce ne-am propus”, a menționat premierul român.

Vorbind despre relația cu Republica Moldova, primarul comunei Dudeștii Noi din Timiș, Alin Nica, a fost de părere că este vremea faptelor și a propus ca în cadrul Programului Național de Dezvoltare să fie inclusă o măsură pentru proiecte între localitățile înfrățite, care să genereze dezvoltare pe ambele maluri ale Prutului. „Noi, cei din colectivitățile locale, avem legături și contacte directe cu autoritățile locale din Republica Moldova, dar și cu cetățenii. Putem să dăm exemple nenumărate de colaborări de succes între cele două părți și putem duce această colaborare la un alt nivel, a afirmat Alin Nica.

Viorica Dăncilă a reiterat faptul că România va continua să ajute Republica Mol-

Președintele CALM, Tatiana Badan, a mulțumit României pentru sprijinul important acordat Republicii Moldova, materializat prin renovarea sutelor de grădinițe și școli și asigurarea acestora cu autobuze școlare, suportul României fiind resimțit și în alte domenii, precum infrastructura drumurilor, aprovizionare cu apă, cultură etc. Totodată, Tatiana Badan a solicitat acordarea unei atenții mai sporite dezvoltării relațiilor directe între autoritățile române și autoritățile locale din Republica Moldova, prin elaborarea unor programe de dezvoltare finanțate cu participarea reprezentanților APL din Republica Moldova și România, dar și a structurilor asociative ale APL. „Acest proces poate genera mult mai multe rezultate prin consolidarea platformei unificări de reprezentare și colaborare a tuturor

Legenda primăverii se împletește armonios din vremi străvechi cu cea a Mărțișorului încă din epoca dacică trecută prin mutațiile produse ulterior dintr-o perspectivă istorică sau alta, venind către noi ca orice schimbare inițial dinspre Natură intrate definitiv în nesfârșitul tradițional al istoriei.

Devenite subiecte întrețesute cu obiceiurile și datinile romanilor în parte, atât Primăvara, cât și Mărțișorul, vor releva mai apoi o tendință de culturalizare, pe de o parte, atât a maselor pe cale orală, tradițională, iar mai târziu înfrumusețând scrierile istorice, etnografice și culturale ale mai multor autori, pe de altă parte, între care cele mai memorabile au pătruns pe încetul în conștiința oamenilor, compatrioților noștri din toate colțurile din arealul Limbii Române de la munte la mare.

Creația populară orală a furnizat surse viabile întotdeauna despre un subiect simbolic sau altul, de vreme ce cercetătorii graiului, obiceiurilor și tradițiilor vechi de când lumea nu le-au trecut cu vederea și le-au propulsat pe căi diferite către timpurile mai noi, mai aproape de actualitate ca necesitate cultural-spirituală, etnografică și folclorică.

Mărțișorul, care s-a împământănit mai de mult în cultura și civilizația românească,

a evoluat, transformându-se în manifestări cultural-artistice și-n acțiuni de masă, pe parcurs revigorând și Drago-betele uitate în multe părți de la noi din diferite cauze. Cât privește Ziua de 8 Martie, aceasta datează, în fond, nu

de argint al ghiocelor la cel al oceanelor curcubeice din preajma și din epoca Floriilor inimă și ochii, firea și conștiința noastră trec printr-un adevărat purgatoriu care ne reînnoiește la propriu și la figurat, ne înalță pe

cu ideea de noi și de tot ce-i nou, ideal și necesar dinspre lumina și puterea divină.

O sărbătoare aparte este însăși Măria sa Floarea. Floarea viselor și a gândurilor noastre pure ca lacrima, ca zâmbetul ceresc și firesc al

Cununa perenă a sărbătorilor de primăvară

chiar atât de mult în mediile noastre, dat fiindcă ea a venit pe altă cale și din alte părți, introdusă și pe căi oficiale. Ca orice sărbătoare însă își are tradiția ei și ecoul respectiv în inimile oamenilor și, mai ales, a domnișoarelor și doamnelor, a surorilor și mamelor, a bunicilor etc. Inima omului de când lumea e deschisă oricărui sărbător și festivități. Mai ales, a celor de primăvară care debutează cu lumina soarelui primăverii și cu deșteptarea la viață a Naturii, a florilor, a ghiocelor și brândușelor, a viorelelor și a brebeneilor, a dediteilor și narciselor cântate de poeți și de marii noștri clasici, între care de celebrul și nemuritorul poet-pastelist Vasile Alecsandri.

Cununa perenă a sărbătorilor de primăvară este nu de-o zi sau de-o săptămână, ea durează și scânteiază lumini netrecătoare și înnoitoare, dătătoare de viață, făcând inimile să tresalte de bucurie și de viață, de clipe adevărate de fericire sufletească și de zbor visător, de elan spiritual-cultural necesar și ideal pentru fiece ființă însetată de lumina eternă a sărbătorilor tradiționale dictate de însăși firea și mersul lucrurilor venind din negura de vremi a istoriei naturale și de natura din jurul nostru. Or, fiece sărbătoare, conștientizată ca un act de cultură și de spiritualitate modernă, echivalează cu lectura unei cărți celebre, cu vizionarea unui spectacol remarcabil sau a unui film de mare și netăgăduită valoare general-umană, natural-universală.

De la glasul clopoțelului

aripile viselor romantice și a căutărilor poetice pline de inedit și de lumină, de spirit creator și vizionar.

Florile prin cupele lor de lumină primăvăritică și prin aspectul lor coloristic și mistic, ne teleportează dintr-un tărâm în altul, dintr-o lume în alta, făcându-ne să confundăm dialectic visul cu realitatea, îmbătați de ideea de sublim a vieții și a creației, să ne schimbăm atitudinea față de Natură și față de creația ei vie, multicoloră, atrăgătoare, frumoasă și armonioasă, încântătoare și fermecătoare, divină și eternă, înaintemergătoare în toate și oricând. Ea ne înseninează gândurile și ne înaripează visele și trăirile, ne întoarce cu fața la Om și la Creatorul nostru, la tot ce-i de-acasă și întru ea, ne pune într-o relație ideală

copiilor, al mamelor, al surorilor, al miresei și al soțiilor, al domnișoarelor și al doamnelor, fără de care viața noastră ar fi lipsită de armonie și nu ne-ar înălța în a Clipei Vecie.

Să ne bucurăm nespuse și să ne desfătăm din plin de prezența oricărui sărbător și mai cu seamă a celor irepetabile de primăvară, a Mărțișorului și a celei de 8 Martie, a florilor și a luminii, căci ele ne dau partea lor netrecătoare de bucurie a vieții și a existenței pline de rost și de iostibil, de necuvânt și de legământ cu tot ce face mai frumoasă existența umană, împlinirea ei măreață și supremă dintotdeauna de neînchipuit fără Creatorul ei și al nostru.

Tudor PANĂ

Dumitru MATCOVSCHI

Doar femeia

Mai regină decât floarea
doar femeia poate fi.
Mai adâncă decât marea
doar femeia poate fi.

Mai înaltă ca destinul
doar femeia poate fi.
Mai amară ca pelinul
doar femeia poate fi.

Mai frumoasă decât viața
doar femeia poate fi.
Mai deșteaptă ca povața
doar femeia poate fi.

Mai cuminte ca poemul
doar femeia poate fi.
Mai cumplită ca blestemul
doar femeia poate fi.

Mai aproape decât dorul
doar femeia poate fi.
Mai de șoaptă ca izvorul
doar femeia poate fi.

Mai de-april ca primăvara
doar femeia poate fi.
Și mai dulce ca vioara
doar femeia poate fi.

lubește-mă, bărbate și mă înveșnicește,
dar chipul niciodată nu mi-l tăia în piatră.
Decât o veșnicie, mai bine dăruiește-mi
căldura cea de taină a focului din vatră.

Construcția locuințelor sociale – în creștere

Comitetul de Supraveghere al Unității de Implementare a Proiectului de construcție a locuințelor pentru păturile socialmente vulnerabile (UIP-II) din cadrul Ministerului Agriculturii, Dezvoltării Regionale și Mediului a făcut totalurile implementării proiectului pe parcursul anului 2018 și a

trasat direcțiile de activitate pentru anul 2019.

Conform datelor prezentate, ministerul a construit anul trecut 216 locuințe sociale pentru circa 650 de persoane din raioanele Nisporeni, Leova și Ialoveni. Tot anul trecut, au fost lansate lucrările de construcție a altor 233 de apartamente,

destinate familiilor cu mulți copii, persoanelor cu nevoi speciale și angajaților din sectorul bugetar din raioanele Fălești, Glodeni, Rezina, Cimișlia, Căntemir și Cahul.

Reprezentanții UIP II au informat că prioritar pentru anul 2019 este finalizarea lucrărilor de construcție la obiectivele inițiate în anul 2018. Managerul de proiect, Iunona Lungu, a specificat că de selectarea beneficiarilor de locuințe sociale se ocupă autoritățile publice locale care recepționează solicitările, ele fiind examinate în corespundere cu prevederile legislative și aprobată lista persoanelor

acceptate pentru a deține locuințe sociale.

Proiectul UIP II va fi finalizat în anul curent. Ca rezultat, în 13 raioane vor fi date în folosință 700 de apartamente de care vor beneficia peste 2500 de persoane din păturile social vulnerabile. Primul proiect a fost realizat în perioada 2008 - 2011, fiind construite 250 de locuințe sociale.

În perspectivă se prevede inițierea unui nou proiect pentru construcția locuințelor sociale în celelalte raioane ale republicii.

**Serviciul de presă
MADRM**

Modernizarea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare constituie direcția prioritară în activitatea Agenției de Dezvoltare Regională Nord. Numai în ultimul timp, în raioanele de nord ale republicii au fost implementate peste 20 de proiecte de apă și canalizare, fiind consolidată treptat această infrastructură atât de necesară pentru sectorul public, dar și cel privat.

Pentru anul 2019, este prevăzut un alt proiect de amploare - „Moderniza-

rea serviciilor de alimentare cu apă și canalizare în orașul Dondușeni și satele Dondușeni, Corbu, Țaul, Climăuți, Târnova”. În prezent, este în proces de elaborare a documentației tehnice care precede lansarea procedurilor de achiziții publice privind executarea lucrărilor de construcție-montaj a sistemului de apeduct și contractarea serviciilor de supraveghere tehnică a lucrărilor.

Aceste și alte aspecte tehnice au fost analizate în

Apa este izvorul vieții

cadrul unei ședințe în incinta ADR Nord. La întrunirea cu specialiștii ADR Nord au participat reprezentanți ai autorităților locale incluse în proiect. În cadrul discuțiilor, părțile implicate în procesul de implementare a proiectului au discutat despre necesitatea efectuării unui șir de ajustări în documentația tehnică a proiectului.

Valoarea proiectului de AAC din Dondușeni este de

circa 17,60 milioane de lei, alocați de Fondul Național pentru Dezvoltare Regională. Consiliul Național de Coordonare a Dezvoltării Regionale a aprobat alocarea a 5 milioane de lei pentru lucrările ce urmează să fie executate pe parcursul anului 2019.

**Ion URUSCIUC,
specialist
comunicare ADR Nord**

Proiecte sociale prin parteneriate internaționale

Cooperarea internațională, o direcție principală a Strategiei de dezvoltare a raionului Glodeni, oferă posibilități tot mai largi Consiliului raional Glodeni de a implementa noi proiecte sociale și investiționale în beneficiul cetățenilor. În această ordine de idei, poate fi menționat Acordul de parteneriat, semnat de Consiliul raional Glodeni cu Consiliul județean Bistrița-Năsăud, România. Conform acestui acord, la spitalul raional a fost inaugurat, recent, cabinetul de chinetoterapie, un serviciu medical necesar pentru oamenii din raionul Glodeni, în special, pentru pacienții care au nevoie de reabilitare

a aparatului locomotor, a sistemului osos etc., prin mișcări la aparatele speciale cu care a fost dotat cabinetul.

Alte proiecte din cadrul acestui Acord prevăd dotarea Direcției asistență socială și protecție a familiei a Consiliului raional cu un automobil pentru prestarea

operativă a serviciilor în toate localitățile raionului, acțiuni de caritate pentru copii. Înaugurarea filialei Glodeni a Bibliotecii județene „George Coșbuc” din Bistrița-Năsăud și reparația capitală a Stadionului central din Glodeni, lucrările de reparație a căruia vor începe în primăvara cu-

rentă. Partenerii din România au alocat pentru implementarea acestor proiecte peste 4,5 milioane de lei MDL.

Administrația raională, de asemenea, încheiate contracte de colaborare cu parteneri din Iași, Prahova, Botoșani (România), din Lodz, Polonia, Elgava, Letonia, Baranovici și Brest din Belarus, conform cărora au fost realizate proiecte în domeniul protecției sociale, sportului, precum și comercializarea produselor agricole peste hotare.

**Vasile PELIN,
secretar al Consiliului
raional Glodeni,
absolvent AAP**

Făclia și îndemnul lustrilor de viață ai Marelui Poet...

Cei aproape 15 lustri de viață pe care destinul i-a dăruit Poetului Grigore Vieru într-un închegare și cristalizare a Operei sale literare nu și-au întrerupt număratoarea incidental la data stingerii lui dintre contemporani. Mai departe rolul funcțional al mișcării lui revine acesteia. La un deceniu sau la doi lustri de viață din acel moment al plecării la Domnul a celui deal doilea Poet Național după A. Mateevici din secolul al XX-lea (18.01.2009) suntem puși în fața de a medita asupra acestui fapt din mai multe cauze. Anii zboară ca vântul, iar Opera scriitorului rămâne deocamdată needitată în volume, precum s-au angajat comentarii lui critici odinioară. Parcă nu-i nimic nelinistitor, la prima vedere, s-ar gândi unii. Și poate că o fi având dreptate. Oricum, graba strică treaba, ne povățuiește proverbul. Destinul ni l-a dat, dar trebuie și societatea, neamul să-și dea partea lor de contribuție întru a avea pentru generații și generații editată/redactată în volume creația lui exemplară, militantă și relevantă sub aspectul cultural-artistic

și estetic. Este o datorie de cînste nu numai exegetică, dar și patriotică a cercetătorilor literari, precum și a forurilor conducătoare de a grăbi procesul acestei acțiuni de mare anvergură culturală, de valorificare a patrimoniului spiritual literar de aici și de acum. Or, este vorba nu de o campanie de moment, ci de o amplă și valoroasă acțiune de durată, de ani de zile pentru asemenea lucru fundamental și fenomenal.

Dacă ne gândim că cei 74 de ani de viață ai Marelui Creator s-au încununat cu atâtea ediții care au făcut epocă în universul literelor, al culturii noastre dintre cele două secole și milenii dramatice pentru noi, suferind mari nedreptăți soco-umane, atunci ar trebui să nu ne lăsăm pe tînjală, ci să ne concentrăm atenția

asupra acestui fapt care nu se cuvine să fie dat amănării neîndreptățite. Cu clasicii și cu opera lor întotdeauna ne vom simți sufletește mai bine. Or, ei sunt coroana de aur a societății.

Preșcolari, elevii, liceenii, studenții, pedagogii, cadrele universitare și cercetători literari au nevoie ca de aer de creația înaintemergătorilor noștri. Nevoia de carte permanentă, inclusiv a celei de studiu și de învățătură, ne face să privim serios la starea de lucruri creată și să cântărim la rece cum am putea contribui la editarea clasicii moderne. Este un moment asupra căruia trebuie să medităm profund și să luăm o decizie corectă și demnă de contribuția înaintașilor pe care se cade să-i avem în ediții de Opere noi sub toate aspectele.

Nașterea unui mare creator n-a fost și nu este o întâmplare, aceasta e o legitate a creației, e un fenomen de secole și de milenii. Pentru aceasta au lucrat secole și milenii, generații întregi de compatrioți, dacă nu societăți nenumărate. Un creator este

o mare conștiință a epocii, a neamului, a omenirii care și-a asumat o condiție socio-umană și divină. Poetul/scriitorul lucrează/activează prin intermediul cuvîntului care e de natură divină. El știe mai bine decât alții ce înseamnă patrimoniul spiritual al omenirii, al societății, al neamului. În măsură de gradul de culturalizare al omului, a societății, depinde și mersul înainte al acestora. Creația viereană, în acest sens, pentru neamul său e o adevărată bogăție spirituală, deoarece ea depozitează milenii de cultură paneuropeană și națională, civică și civilizatorică, etică și artistică, poetică și creștină, patriotică și divină. De aceea nașterea lui Grigore Vieru, ziua lui de naștere e una de renaștere pentru alor săi, pentru neamul care s-a învrednicit de condiția lui apostolică, poetică și mitică, creștinească și divină. Lustrii de viață ai Marelui Poet trebuie să ne fie o făclie și un îndemn de-a ne lumina la flacăra divină a creației lui nemuritoare, mereu înnoitoare.

Tudor PALLADI

Scriitorul Grigore Vieru a semnat peste 60 de cărți de versuri pentru copii și maturi, editate în peste 15 țări, devenind un simbol al valorilor

La 14 februarie 2019, Marele poet Grigore Vieru ar fi împlinit vârsta de 84 de ani de la naștere.

Cu această ocazie, Biblioteca Științifică a Academiei de Administrare Publică a vernisat o expoziție de carte cu genericul „Grigore Vieru – mereu aproape” care cuprinde o gamă largă de publicații selectate din colecția bibliotecii, cărți și plachete de versuri ale poetului apărute în diferite timpuri, referințe critice și evocări, studii și analize, interpretări, articole, documente, cronici despre viața și activitatea poetului; considerații, mărturii și dedicații ale contemporanilor, colegilor de breaslă, ale împătimitilor de opera literară a Marelui și în același timp ce-

Grigore Vieru – mereu aproape...

lui mai simplu și profund poet - Grigore Vieru.

Una dintre cele mai reprezentative publicații prezentată la expoziție este volumul „Taina care mă apără”, apărut în 2008 la editura Princeps Edit din Iași. Este cea mai de amploare lucrare poetică a lui Grigore Vieru, care inserează toată creația lui, fiind o ediție integră a operelor rămase izolate.

Alte lucrări care merită toată atenția sunt: culegerea de poeme, cântece, confesiuni ale poetului cu titlul sugestiv „Acum și în veac”, apărută la editura Litera International, ; „Hristos nu are nici o vină” (culegere de poeme și cântece), „Fiindcă iubesc” (versuri), „Învierea” (culegere de cântece sacre) etc.

Pentru cei interesați de studiile, analizele, interpre-

tările, referințe critice pe marginea operei poetului, recomandăm cartea „Grigore Vieru, poetul”, lucrare apărută sub egida Academiei de Științe a Moldovei în seria „Academica”. Iar lucrările „Dor de firul de iarbă” și „Așa cum l-am cunoscut” ne oferă mărturii, evocări, memorii ale Protoiereului mitrofor Ioan Ciuntu, părintele duhovnic al lui Grigore Vieru.

Cu certitudine valoarea literară a operei lui Grigore Vieru este distinctă în arealul românesc, contribuind substanțial la păstrarea spiritualității naționale și dezvoltării limbii române.

Rodica SOBIESKI-CAMERZAN,
director al Bibliotecii
Științifice a AAP

Andrei GROZA,
prim-prorector
al Academiei de
Administrare Publică,
doctor în istorie,
conferențiar universitar

În Republica Moldova conducătorul autorității executive locale este numit primar, iar cel al autorității executive centrale - *prim-ministru* (pr. mier). Omologul primarului moldovean este numit în diferite țări în mod diferit: în Anglia - *mayor*, Azerbaidjan - *mer*, Bulgaria - *kmet*, Cehia - *pri-mator*, Franța - *maire*, Grecia - *demarxos*, Italia - *sindaco*, Japonia - *pu-raimari*, Nepal - *meyra*, Rusia - *măr*, Uzbekistan - *meri* ș.a.m.d. Diferența denumirilor este vizibilă. Totodată, la o mică analiză, se poate constata că o bună parte dintre acestea au o formă foarte apropiată: *mayor*, *mer*, *primator*, *maire*, *puraimari*, *meyara*, *măr*, *meri* ș. a. m. d. Această diferență neînsemnată după formă este și mai mică în cazul cuvântului *premier*. Acesta are, în multe limbi, practic, aceeași formă: în engleză, bulgară, cehă, franceză, italiană, română, rusă - *premier*, azerbaidjană - *premyer*, japoneză - *puremia*, uzbekă - *premer* ș. a. m. d.

Încercând a clarifica care sunt originile acestor cuvinte, am constatat că specialiștii din domeniu afirmă că cuvântul *primar* provine din limba latină de la *primarius*, iar cel de *premier* - de la franțuzescul - *premier*. Noi însă, cei care cunoaștem că, la temelia majorității limbilor scrise și vorbite astăzi s-a aflat

limba rumână și nu limba latină (lucru despre care am vorbit anterior în alte expuneri - n. n.), am pus la îndoială aceste afirmații, mai ales, că cuvântul *primarius* din limba

ani care arată că în perioada antică, pe imensul teritoriu al Europei, Africii de Nord și Asiei Centrale și de Sud-Est, oamenii simpli, indiferent de statul în care trăiau, vorbeau

au fost inventate mai târziu, ca *megalos* și, corespunzător, *magna/magnus*.

Nu credem că am putea auzi răspunsuri clare de la adepții teoriei, potrivit căreia

Despre originea rumânească a cuvintelor *primar* și *premier*

latină a avut/are sensul de inițial, original, principal ș. a. m. d. și nu de funcție, de post în administrația publică.

Mai mult, acest cuvânt zis latin, practic, în aceeași formă și cu același conținut se întâlnește în destul de multe limbi din Europa și Asia care nu au fost/nu au putut fi latinizate/romanizate. Astfel, acesta cu sensul de inițial, original, principal se întâlnește în limbile cehă ca *primarni*, croată - ca *primaran*, punjabi - ca *praimari*, japoneză - ca *puraimari* ș. a. m. d. Altfel spus, cuvântul *primarius* din latină nicidecum nu a putut sta la temelia celorlalte cuvinte asemănătoare, de unde și concluzia că toate acestea au avut la rădăcini un alt cuvânt, mult mai vechi decât cel din latină, că însuși *primarius*-ul a provenit din cel vechi, cel comun. În asemenea situație, este clar că ne interesează răspunsul la altă întrebare: care a fost acel cuvânt, când și cum a apărut el în limba latină?

Observând că șefii comunităților locale din mai multe țări, adică mai mari de acolo, sunt numiți, după cum am arătat, *mayor*, *mer*, *maire* ș. a. m. d. și că ambele cuvinte - *primar* și *premier* - sunt alcătuite din două componente foarte apropiate: *primar* din *pri-* și *mar*, *premier* din *pre-* și *mier*, am admis că toate acestea au la bază cuvântul rumânesc *mare*, care arată rezultatele măsurării, comparării obiectelor, fenomenelor și, anume, care arată că obiectul, fenomenul depășește dimensiunile obișnuite, are proporții, poziții considerabile (a se vedea DEX-ul limbii române - n. n.).

Această presupunere a noastră se bazează pe rezultatele studiului de mai mulți

una și aceeași limbă - limba rumână nescrisă, care poate fi numită limbă populară, în același timp, în palate, temple, teatre se utilizau alte limbi scrise, limbi inventate și declarate limbi oficiale, limbi „date de zei” numai pentru unele persoane, grupuri de persoane, alese de aceștia.

Cuvântul *mare*, cu sensul indicat în DEX-ul limbii române și în forma dată, cu toate derivatele sale, s-a întâlnit și se întâlnește numai în limba rumână, iar analiza izvoarelor scrise în vechime confirmă faptul că cuvântul rumânesc *mare*, în această sau altă formă destul de apropiată, a existat din cele mai vechi timpuri. Astfel, Biblia ne spune, că chiar în ziua a treia Dumnezeu a numit uscatul - pământ, iar adunarea, mulțimea, întinderea vastă a apelor - *mare*.

Aici este, probabil, cazul să ne oprim un pic și să le răspundem celor care afirmă că cuvântul rumânesc *mare* provine din latină de la *maris*, care înseamnă doar întinderea de apă stătătoare, adâncă și sărată, unită cu oceanul, și nimic mai mult. După cum se poate observa, Dumnezeu a conceput, mai întâi, cuvântul *mare* cu sens de măsurătoare, comparare, care arată că obiectul, fenomenul depășește dimensiunile obișnuite, așa cum există numai în limba rumână, și apoi l-a atribuit apelor, de unde putem concluziona că afirmația precum că cuvântul rumânesc *mare* provine de la *maris* este evident greșită, că situația este tocmai inversă - cuvântul latin *maris* se trage din rumânescul *mare*. Cuvântul *mare*, cu sensul pe care îl are în limba rumână, a fost scris în limbile greacă și latină, care

limba latină este mai veche decât limba rumână, la mai multe întrebări, inclusiv, cum s-a întâmplat ca cei care scriau și vorbeau limba latină nu au extins cuvântul *maris* și asupra lucrurilor, fenomenele, care se deosebesc prin dimensiunile lor mari așa cum au făcut-o vorbitorii limbii rumâne, dar au utilizat un alt cuvânt - *magna/magnus*?

În ceea ce privește originea cuvântului *premier*, pornind de la cele expuse mai sus, putem afirma fără îndoială că acesta este o derivată a vechiului cuvânt rumânesc *prim/prima* care înseamnă *întâi/dintâi*, cu care se începe ceva, care se află la început. Mult mai târziu, francezii au luat rumânescul *primar*, prim și l-au atribuit celui dintâi, principalului ministru din echipa de miniștri, ortografiindu-1 în limba franceză ca *premier*. Preluat din franceză de alte limbi, a făcut să se creadă că acesta este de origine franceză, ceea ce nu corespunde adevărului. Așadar, cuvintele *primar* și *premier* sunt de origine rumânească și nicidecum de proveniență latină sau franceză. Din contra, atât *primar* din latină cât și *premier* din franceză și derivatele acestora din alte limbi își trag rădăcinile din vechia rumână populară de la cuvântul *mare*, care în forma dată și cu sensul de dimensiune a existat și există numai în limba rumână.

NOTĂ. Mai detaliat, despre limba rumână, etimologia cuvintelor din limba rumână, care au stat la baza apariției altor limbi ale popoarelor lumii, citiți în cartea lui Andrei Groza „Limba rumână - fundament al nașterii societății umane”.

Audierile publice

tearea proiectelor sociale. Cum trebuie de organizat audierile publice pentru a fi mai deschise și mai eficiente citiți mai jos în materialul selectat din Ghidul practic „Instrumente de bună guvernare la nivel local”

Cum dirijăm desfășurarea audierilor publice?

Grupul de inițiativă va desemna o persoană care va înregistra la intrarea în sală doritorii de a lua cuvântul în problema abordată și o altă persoană abilitată cu atribuțiile de a înregistra toate observațiile critice și propunerile referitoare la problema supusă audierii. Moderatorul care va dirija audierile publice este, de regulă, primarul.

La ora stabilită, moderatorul va declara audierea publică deschisă, va anunța scopul ei și va face o descriere succintă a problemei supuse audierii. O etapă importantă, înainte de a purcede la desfășurarea propriu-zisă a audierii, este prezentarea de către moderator a regulilor de menținere a ordinii și a regulamentului de desfășurare. Cel mai rațional este ca fiecare vorbitor să nu depășească timpul de 5 minute, indiferent dacă vorbește în numele propriu sau prezintă un grup sau o organizație, iar audierea să nu dureze mai mult de 3 ore.

După stabilirea regulilor procedurale, moderatorul va chema vorbitorii și le va da dreptul de a vorbi. Ordinea în care se va lua cuvântul va fi stabilită conform regulii: „primul înregistrat vorbește primul”. Vorbitorii își vor expune opiniile de la microfon sau de la tribuna desemnată pentru a lua cuvântul. Alte persoane nu vor avea dreptul să vorbească atâta timp cât dreptul de a vorbi este acordat unei persoane în-

registrate. Persoanele care vor încerca să vorbească fără să fie recunoscute de către moderator sau fără a fi chemate de pe lista de înregistrare vor fi în afara regulamentului.

Încercările de a face comentarii sau dezbateri vor fi considerate neregulate. Vorbitorii care au declarațiile scrise vor fi rugați să lase aceste declarații persoanei abilitate cu

dreptul de a înregistra propunerile.

După audierea tuturor vorbitorilor înregistrați și a doritorilor de a lua cuvântul, moderatorul va mulțumi participanților, asigurând audiența că toate propunerile expuse au fost înregistrate și rezultatele, concluziile făcute vor fi date publicității în ziare sau pliante, timp de 2-3 săptămâni.

Notă. Ne adresăm, stimați cititori ai ziarului, cu propunerea de a vă pronunța asupra tematicii abordate, de a veni cu sugestii, opinii din practica dumneavoastră pentru a face mai eficiente audierile publice.

Repozitoriul instituțional al Academiei

Repozitoriul instituțional al Academiei de Administrație Publică este o arhivă electronică deschisă, cumulativă constituită și gestionată de Biblioteca Științifică, în colaborare cu alte subdiviziuni structurale ale Academiei, în vederea acumulării, stocării, conservării și diseminării rezultatelor activității științifice și didactice, elaborate în orice subdiviziune a Academiei, precum și de către angajații altor organizații, care au publicat materiale în publicațiile Academiei și au transmis dreptul de a le plasa pe internet.

Scopul Repoziatoriului presupune crearea și gestionarea unui sistem sigur de depozitare centralizată, pe termen lung, a lucrărilor științifice, didactice, informativ, de reglementare sau de orice alt gen, cu text integral în format electronic, elaborate de către angajații Academiei.

Obiectivele Repoziatoriului sunt:

1. Promovarea imaginii Academiei și creșterea

competitivității, vizibilității și impactului rezultatelor cercetărilor științifice la nivel național și internațional prin prezentarea producției științifice și didactice proprii în rețeaua globală.

2. Extinderea accesului la cercetarea științifică instituțională.

3. Creșterea transparenței și amplificarea comunicării științifice.

4. Majorarea numărului de citări a publicațiilor cercetătorilor Academiei.

5. Crearea unui sistem fiabil și accesibil de evidență și de control a numărului de publicații pe catedre și a angajaților în parte.

6. Creșterea prestigiului publicațiilor științifice ale Academiei (revista „Administrația Publică”, materialele conferințelor etc.).

Repoziitoriul este creat în baza software-ului cu acces liber DSpace, dezvoltat de Universitatea Southampton, utilizând protocolul OAI-PMH (Open Access Initiative Protocol for Metadata Harvesting).

DSpace este un soft liber distribuit sub licența BSD, este disponibil pentru aplicația J2EE, platformă pentru instituții (pentru o perioadă de timp limitată pentru materialele digitale, în scopuri științifice și academice).

Instalarea și configurarea soft-ului Dspace a fost realizată de către specialiștii Academiei în anul 2018. Platforma rulează pe un server fizic local și poate fi accesată online la adresa <http://dspace.aap.gov.md>. Repoziitoriul este înregistrat în Registrul Repoziitoriilor cu Acces Deschis (ROAR), iar Politica instituțională privind Accesul Deschis la informație este inclusă în Registrul Politicilor și Mandatelor Repoziitoriilor cu Acces Deschis (ROARMAP).

La nivelul interfeței platforma este formată dintr-un modul pentru administrator (utilizator), formularul de introducere a publicațiilor în sistem, diverse formulare de căutare și reprezentare a informațiilor din Repoziitoriu,

sistemul de înregistrare, contacte, rss feed etc.

Din punctul de vedere al structurii, Repoziitoriul instituțional al Academiei de Administrație Publică este format din comunități și colecții. Comunitățile reprezintă principalele surse instituționale de publicații din cadrul Academiei de Administrație Publică. Colecțiile inserează diferite tipuri de documente publicate de către cercetătorii Academiei în diferite domenii de studii și cercetare.

Prin crearea Repoziitoriului instituțional, Academia de Administrație Publică a intrat în rândul instituțiilor de profil din țară și de peste hotare ce dețin o arhivă instituționalizată și promovează pe larg conservarea documentelor instituționale și principiile accesului deschis la aceste documente.

Sergiu CARCEA,
inginer programator,
Biblioteca Științifică
AAP

Carte despre arta tradițională din Republica Moldova

„Arta tradițională din Republica Moldova” este titlul semnificativ al unui album inedit, bazat pe tradițiile și obiceiurile noastre populare din moși-strămoși, semnat de doctorul în filologie Varvara Buzilă, o cercetătoare de valoare în domeniul respectiv.

Ediția bilingvă în limba română și engleză cuprinde peste 260 de pagini și include opt capitole:

- meșterii populari și axa valorică a timpului;
- interiorul casei – spațiu al obiectelor făcute manual;
- obiecte făcute din fibre vegetale;
- țesăturile din interior;
- costumul popular de sărbătoare;
- măștișoarele – simboluri ale primăverii;
- ouăle pascale;
- masca și omul mascat.

Varvara Buzilă menționează că această lucrare a fost scrisă pentru toți cei care au pierdut legătura cu satul, cu tradițiile, cu lumea obiectelor care ne-au format, ne-au motivat și ne-au scos în lume. „Unii nu au norocul să meargă acasă, să-și vadă casa părintească, alții trec pe lângă ea când se duc la Paștele Blajinilor, dar m-am gândit că există exemple mult mai elocvente pentru anumite situații și ar fi bine să fie editată o carte, în care

fiecare dintre noi să-și regăsească și lumea copilăriei, și lumea adolescenței și cea a tinereții, și nu numai ca o retrospectivă a ceea ce sun-

tem, ci înainte de toate, pentru o racordare imediată la tot ceea ce înseamnă demnitate, la tot ceea ce înseamnă curaj de a fi astăzi mai bun ca ieri. În dialog cu asemenea idei m-am încumetat să scriu această carte”, a subliniat Varvara Buzilă.

Potrivit autoarei, este o carte despre un domeniu al sensibilității, dar și a tot ce înseamnă gândire simbolică, obiect simbolic, deoarece această arta tradițională lucrează cel mai bine la codul nostru genetic, în sens cultural.

La rândul său, etnograful Dorina Onică a accentuat că „Arta tradițională din Republica Moldova” este o carte care va contribui la promovarea turismului etnocultural. În context, președintele Uniunii Meșterilor Populari din Moldova, Dumitru Costandachi, a remarcat că această carte este și un omagiu adus tuturor creatorilor de artă

tradițională, iar etnograful Andrei Prohin a constatat că lucrarea în cauză este produsul unei vieți întregi consacrate culturii tradiționale.

Albumul „Arta tradițională din Republica Moldova” a apărut cu suportul Ministerului Educației, Culturii și Cercetării în cadrul proiectului de editare a cărții naționale.

Originară din Trebujeni, raionul Orhei, Varvara Buzilă a studiat la Facultatea de Jurnalism, Universitatea de Stat din Chișinău (1975-1980). A susținut doctoratul în filologie, specialitatea folclor, la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca (1998). Este autoarea cărților: „Pâinea: aliment și simbol. Experien-

ța sacralului”, „Costumul popular din Republica Moldova. Ghid practic”, „Covoare basarabene din patrimoniul Muzeului Național de Etnografie și Istorie Naturală / Bessarabian carpets. National Museum of Ethnography and Natural History” și a mai multor articole apărute în revistele științifice de profil referitoare la interpretarea semnelor și simbolurilor din cultura tradițională, obiceiuri și eticheta tradițională românească.

În prezent, Varvara Buzilă este membră a Comisiei pentru elaborarea și promovarea dosarului transnațional de candidatură „Arta cămășii cu altă – element de identitate culturală în România și Republica Moldova”, pentru a fi înscris în Lista Reprezentativă UNESCO a Patrimoniului Cultural Imaterial al Umanității.

Nicolae ROIBU

Anunțuri de publicitate în „Funcționarul Public”

Ziarul „Funcționarul Public” plasează anunțuri publicitare.

Anunțurile pot fi publicate în orice ediție a ziarului la un preț convenabil.

Cu „Funcționarul Public” anunțul dumneavoastră va pleca în autoritățile publice centrale și în primăriile orașelor și satelor Moldovei.

Pentru detalii: tel: (+373) 28 40 78

aap.editura@yahoo.com

Abonarea 2019

Continuă abonarea pentru anul 2019 la revista științifico-metodică trimestrială „ADMINISTRAREA PUBLICĂ” și la ziarul „FUNCȚIONARUL PUBLIC,” publicații ale Academiei de Administrare Publică.

Revista „Administrarea Publică” apare trimestrial.

Costul unui abonament:

3 luni - 42 lei; 6 luni - 84 lei.

Indice poștal: 76957

Ziarul „Funcționarul Public” apare de 2 ori pe lună.

Costul unui abonament:

3 luni - 39 lei; 6 luni - 78 lei.

Indice poștal: 67919

ECHIPA REDACȚIONALĂ:

Mihai MANEA - șef secție

Ion AXENTI - specialist principal

Sergiu VLADÎCA - specialist principal

Marina PASTUH - inginer-programator

ADRESA NOASTRĂ:

Mun. Chișinău, str. Ialoveni, 100.

Ziarul apare de două ori pe lună.

Indice 67919.

Coli de tipar 1,5. Tiraj: 300.

Dat la tipar 27.02.2019

E-mail: aap.editura@yahoo.com

CONTACTE:

Tel: 28-40-78

„Funcționarul Public” - supliment la revista „Administrarea Publică” - publicație a Academiei de Administrare Publică